

 Indeart

INNA ROTTOVÁ

ZÁBĚR
NA KLIDNOU
TVÁŘ

Inna Rottová

Záběr na klidnou tvář

2015

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla, a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout z portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takového sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

©Inna Rottová c/o DILIA, 2015

© INDEART, 2015

www.indeart.cz

978-80-7519-114-4 (PDF)

I.
JIŘÍ LÁNSKÝ

1

Bylo úterý, deset hodin večer.

Chvíli jsem se nevěřícně díval na obrazovku a pak zařval: „Zdeno! Zdeno!“

Vrhl jsem se dolů po dřevěných schodech.

„Co je?“ ozvala se manželka z kuchyně.

V naší dvoupatrové vile byla kuchyň v přízemí. S jídelnou a halou ji spojovala okénka. Připadalo mi to jako v závodce nebo ve škole.

Zapnul jsem televizi v hale. Naštěstí hned naskočila jednička.

„Honem! Koukni!“

Zdena prostrčila hlavu okénkem.

„Co je?“

„Pojď honem sem!“

„Co se děje?“

„To je určitě on!“

„Jaký - on? Co se stalo?“

Nevšímal jsem si jejího falešného tónu. Určitě hned pochopila, o koho jde.

Zesílil jsem zvuk.

Hlas muže z obrazovky zaplnil celý prostor.

„...plátěné béžové sako a kalhoty stejné barvy. Na nohou měl kožené světlehnědé polobotky a...“

„Vidíš? To je on!“ zesílil jsem zvuk ještě víc. Málem se rozdrnčela okna.

„Prosíme diváky, kteří na fotografii poznali staršího muže, jehož tělo bylo nalezeno ve vlaku na trati...“

„Prosím tě, musí to tak řvát?“ křikla na mě Zdena.

„...aby všechny údaje oznámili na číslo...“

Začal jsem zmateně šmátrat v šuplíku televizního stolku.

„Sakra, kde je nějaká tužka?“

Hlas z obrazovky nabádal: „... nebo na nejbližší oddělení...“

Najednou hlas utál.

Nechápavě jsem koukl na Zdenu.

„Tys to vypnula?“

„Jo,“ odpověděla s přehnaným klidem.

„Vždyť jsem nestihl zapsat to číslo,“ prohodil jsem nešťastně.

„Žádné nepotřebuješ.“

„Vždyť musíme...“

„Nic nemusíme. A přestaň už konečně trojčit. Nebyl to on.“

„Jak to... nebyl,“ protestoval jsem. Pak jsem si vzpomněl: „Vždyť jsi ho vůbec neviděla!“

„Právě. Ty taky ne. V životě jsi ho neviděl,“ pohlédla na mě zpříma.

„Jak to, že ne?“ pořád mi to nedocházelo.

„Nikoho jsi tady nikdy neviděl, rozumíš?“

„Ale...“

„Žádné ale. Nikoho jsi tedy ani v televizi nepoznal! Nikdy! Rozumíš?“

Postupně mi to začalo docházet. „Zdeno, nechápu, proč bych to měl zapírat. Vždyť jsem jasně viděl v televizi, že to byla jeho tvář...“

„Blbost! Staří dědci vypadají všichni stejně. A ten tu nikdy nebyl!“

„Byl u nás právě v tom plátěném sáčku a v těch kalhotách,“ pokusil jsem se jí to vysvětlit. Vůbec jsem si ještě neuvědomil, že Zdeně o žádné vysvětlení nejde.

„Většina starých chlapů nosí v létě plátěné kalhoty. Ty také máš skoro stejné...“

„Zdeno, byla to Schulzova tvář. Vůbec o tom nepochybuju. Byl to on. Vždyť jsem s ním mluvil přes tři hodiny. Vloni. V létě.“

„Já jsem u toho nebyla.“

„Ano, bylas v Praze...“

„O žádném Schulzovi nic nevím a v životě jsem o něm neslyšela.“

Svezl jsem se do televizního křesla. Celým tělem jsem se otočil ke Zdeně.

„Proboha, proč to povídáš? Copak jsem ti o něm nevykládal? Přece jsme se týden předtím kvůli němu zase pohádali.“

„Hádáme se pořád,“ suše poznamenala Zdena. Pak se na mne podívala svým vševědoucím kantorským pohledem. Určitě se tak dívá na žáky, kteří si vymýšlejí nepravděpodobné výmluvy, proč neudělali domácí úkol. „Je to snad důkaz, že tam ten,“ kývla na vyhaslou obrazovku, „tu vůbec byl?“

Snážil jsem se zachovat klid.

„Přece tu nejde o důkazy. Jen o to, že vím, kdo to je... totiž byl ten muž.“

„Nevíš,“ řekla s jistotou. „Víš jen, jak se ti představil. A já jsem tě varovala, že žádnému bláznivému dědkovi nemáš věřit ani slovo. Ani tomu, že je Němec...“

„Švýcar. Žije ve Švýcarsku,“ opravil jsem ji.

„Tím spíš... Nemáš mu co věřit!“ zvýšila hlas. „Ani jak se jmenuje. A už vůbec ne tomu, že tu kdysi žil! Ten dědek přece...“

Vítězně jsem ji přerušil:

„Tak vidíš, že o něm víš! A máme povinnost ohlásit, že ten mrtvý v záběru, kterého nemůžou identifikovat, je Němec Rudolf Schulz ze Švýcarska.“

„Jirko,“ přistoupila ke mě blíž. Zvedla ruku, jako by mě chtěla pohladit. Ale rozmyslela si to a ruku si strčila do kapsy zástěry. Přesto hlas změnila z ironického na skoro laskavý. „Přemýšlej trochu. Víš, co se stane, když teď zavoláš policajtnům?“

„Budou vědět, kdo je ten mrtvý.“

„Ne, budou chtít, abys jim vysvětlil, odkud ho znáš. A ty jim samozřejmě všechno vyklopíš. A co se pak stane? Položí si otázku, co tady asi ten dědek pohledával. A co je pak napadne? No?! Kdo měl zájem toho dědka zamordovat? Na koho hned padne podezření?“

„Neřekli, že byl zavražděn,“ namítl jsem. Ale zasela do mě semínko pochybností.

„Jinak by ho snad neukazovali,“ prohlásila suverénně. „No tak, Jirko, přemýšlej! Kdo by asi podle policie měl největší důvod sprovodit toho Švýcara ze světa? Tak už to chápeš?...“

Musel jsem uznat, že její argumenty měly něco do sebe. Přesto jsem se nevzdával.

„Přece se v telefonu nemusím policajtům představovat. Můžu jen zavolat a říct, že vím, že to byl Rudolf Schulz.“

Zdena zavrtěla hlavou.

„Ach jo!“ Pak si zatřukala na čelo. „A ty si myslíš, že je to pro policii nějaký problém, zjistit, odkud a kdo volá? Teď podle hlasu umějí zjistit i číslo bot. Chápeš? Když dokážou chytit i vyděrače, co volají z automatů? Vždyť dneska je to hračka i pro amatéra...“

Zase jsem musel uznat, že má pravdu.

Určitě viděla, že rezignuji. Přesto mě nepřestala přesvědčovat.

„Jirko, prosím tě...“ Pak se nadechla a nasadila laskavý tón: „Podívej se, když nechceš sebe a mě zatáhnout do velkých malérů, tak na toho dědka co nejdřív zapomeň. Já osobně jsem o něm v životě neslyšela a o nějakém Němci nemám ani ponětí. Kdybys náhodou někomu vykládal něco jiného, prohlásím tě za cvoka, který se zbláznil z televize... a z knížek, které pořád hltáš. Můžeš si být jistý, že se tu najde hodně lidí, kteří mi uvěří a všechno mi potvrdí, víš? Už jen ze strachu, že by jinak jejich dětičky nepostoupily z češtiny. Je ti to, doufám, jasné?“ Pak si vzpomněla: „Ježíši, pálí se mi koláč!“ a utekla.

Pekla koláče a nosila je do sborovny místní školy. Byl to trochu úplatek, aby ji ve škole nechali učit aspoň pár hodin týdně. Nevím, jestli to opravdu pomáhalo, ale zatím s ní bez problémů uzavírala škola smlouvu. Ačkoliv spousta mladých češtinářek byla bez zaměstnání. Jenže na pracující důchodkyni ušetří škola na daních, nemocenských a dalších poplatcích, které by musela vynakládat, kdyby nějakou učitelku zaměstnala nastálo. A taky jí může z hodiny na hodinu dát výpověď.

Zůstal jsem sedět a tupě zíral na tmavou obrazovku.

Napadlo mě, že jediným výsledkem naší dnešní debaty je, že ze mě trochu spadlo napětí, které jsem od rána cítil.

2

Podle toho vnitřního pnutí jsem mohl s jistotou říct, že se blíží prudké ochlazení.

Na změnu počasí pokaždé reagovala taky Zdena, i když to nechtěla uznat. Před ochlazením ji dráždila každá maličkost. V takových chvílích jsme se v prvních letech manželství snažili jít jeden druhému z očí. Pak jsme se tomu spolu zasmáli a skončili většinou v posteli.

Ale postupně jsme se přestali smát. Taky intervaly mezi milováním se pořád prodlužovaly, až skoro ustaly. V posledních letech jsme se snažili kontaktovat se co nejmíň. Nezáviselo to ani tolik na počasí, jako spíš na tom, že už neexistovalo snad nic, na co bychom měli stejný názor. To trvalo už přes deset let. Deset let ze čtyřiceti. Tak dlouho trvá naše manželství, které naši kolegové, ovšem bývalí, a přátelé, kterých máme jen málo, považovali za šťastné. Dokonce příkladné...

Vlastně ani nevím, proč jsem o tom v poslední době tolik přemýšlel. Dokonce jsem se snažil zjistit, kdy to začalo.

Nebylo to těžké. Začalo to v době, kdy se naše dcera vdala a odstěhovala. Takže nic zvláštního. Normální stav. Psychologové tomu říkají syndrom opuštěného hnízda. Zní to docela přijatelně. Banálně.

Přesto mi to bylo líto.

Začal jsem chápat, proč si tolik mých vrstevníků pořizuje mladé milenky, a někteří se rozvádějí. Pro muže, kteří nejsou tak málo ambiciózní a tak hodně pohodlní, totiž líní, jako já, se ta manželská nuda stává neúnosná. Setkání s dospělými dětmi a hlídání vnoučat ji příliš nezahání.

Když jsem si to uvědomil, pokusil jsem se vytrhnout sebe i Zdenu z té letargie. Kupoval jsem lístky do divadla a do kina.

Nedopadlo to dobře.

Dva dny po mých šedesátinách, v pondělí pětadvacátého března tisíc devět set devadesát jedna - to jsme ještě bydleli na malém sídlišti v panelákovém dva plus jedna - Zdena přišla od naší Káti domů s poťouchlým úsměvem na tváři.

„Už jsi četl tu recenzi?“ zeptala se hned od dveří.

„Jakou recenzi?“

„Tadyhle,“ vyndala z tašky Večerník.

Odnesl jsem noviny do obýváku a vrátil se do předsíně, abych Zdeně pomohl z kabátu.

„Tam v novinách je o té hře, jak jsme spolu byli v divadle,“ pokračovala v koupelně při mytí rukou. Za chvíli přišla do kuchyně.

„Dáš si kafe?“ zapálil jsem plyn na sporáku a postavil tam konvici.

„Jo,“ posadila se ke kuchyňskému stolu. „Tys byl tou hrou celý nadšený a koukej se, co o té hře napsali. Jen si to přečti!“

„No ne, Zdeno, od kdy se zajímáš o divadelní recenze?“ zeptal jsem se. Vůbec mě nenapadlo, že z tak nevinné otázky vzejde rodinný konflikt.

„Od kdy?“ nečekaně zaprskala. „Od té chvíle, co tě popadla vášeň pro kulturu a co mě pořád taháš do divadel a na koncerty.“

Její reakci jsem připsal únavě. Šel jsem do obýváku a vrátil se s novinami.

Voda začala vřít. Nasypal jsem do šálků kávu a zalil vodou.

„Myslel jsem, že tě to docela baví,“ prohodil jsem.

„Ale jo, občas mě to divadlo baví. Jenže jiné, než to, kde jsme byli posledně. Prosím tě, koho dneska, skoro padesát let po válce, může bavit hra o Židovi, jak ho schovávali a neřekli mu, že válka skončila.“

Dal jsem šálky na stůl. Musel jsem při tom trochu odsunout noviny.

„Vždyť tam nešlo o válku, ale o mezilidské vztahy,“ vzpomněl jsem si, že v poslední době špatně snáší válečné příběhy a vůbec všechno, co se týká válečného utrpení a koncentráků. „Šlo tam o svědomí...“ Usadil jsem se naproti Zdeně.

„Taková kravina!“ podívala se s odporem, jak do kávy házím kostku cukru. Můj metabolismus neporušený sportem ani kouřením či tučným jídlem bez následků přeměňoval jakékoliv množství cukru v energii, která obstojně živila můj

mozek. Ale místo toho, abych se Zdeny zeptal na něco nezávadného, jako například, co je dneska v televizi, lehkomyšlně jsem prohodil: „Ale prosím tě! Tak se ti jednou jedna hra nelíbila a mně ano... Už jsem to úplně pustil z hlavy.“

„Pustil z hlavy!“ chytla se toho Zdena. „Tos zapomněl, jak se ti ta sra... slátanina líbila? Vždyť jsi tehdy prohlásil, že v tobě zanechala hluboký dojem. A teď - žes to pustil z hlavy! Jen si to přečti!“ Strčila mi pod nos noviny.

Nevěřicně jsem se podíval na rozpálenou Zdenu.

„Proboha, co to do tebe najednou vjelo?“

„Nic do mě nevjelo! Jen jsem si už myslela, že to já jsem ta pitomá, co ničemu nerozumí, když pořád neležím v knížkách.“

První co mě napadlo, že její reakce je způsobená přechodem. Proto jsem ji smířlivě až laskavě upozornil:

„Nic takového jsem ti v životě neřekl.“

Můj laskavý tón Zdena přeslechla.

„Samozřejmě jsi mi to neřekl. Jenže já jsem to na tobě viděla, jak sis myslel, že jsem omezený primitiv! Ale jen si přečti, co o tom píšou lidi, kteří tomu rozumějí. Počkej, já ti to teda přečtu!“

„Ale...“ chtěl jsem protestovat, že si to dokážu přečíst sám. Nestihl jsem to. Zdena popadla noviny, dala si je před sebe na vzdálenost ruky, držela je v natažené paži a četla:

„Vtipně kombinováno s problémem lži, nevěry, závisti, vlastních a nevlastních dětí... K vysvětlení krkolomné situace je zapotřebí celého prostoru hry, aniž zbude čas a místo na pochopení, proč to všechno...“

Chtěl jsem se zasmát, ale včas jsem si uvědomil, že by ji to mohlo rozzuřit ještě víc.

„Ale vždyť je to docela hezké,“ odvážil jsem se jen poznamenat.

„Nechápu, co je na tom hezkého,“ nevzdávala se Zdena.

„Víš, že být já na místě autora, ohromně by mi tahle slova lichotila. Přece Shakespeare taky ve svých hrách měl všechno vtipně kombinováno s problémem lži, nevěry, závisti...“

„Nejsi náhodou trochu na hlavu?“ vybafla Zdena.

Cítil jsem, že mi už dochází trpělivost. Proto jsem promluvil tiše a artikuloval: „Vidím, že je to tedy argument důstojný logiky kvalifikované učitelky.“

Zdena se kupodivu zatvářila vítězně. Jako by dosáhla svého cíle.

„Jen si posluž. Teď je to ohromná móda obouvat se do učitelů.“

„Zdeno, sama jsi kolikrát tvrdila, že mezi učiteli je nejvíce takových těch, jak jim ty říkáš, duševních trpajzlíků.“ Chtěl jsem jí ukázat, že jsem v podstatě na její straně. Měla pochopit, že jí nabízím, abychom si teď spolu zanařádali na poměry ve školství, a tak zažehnali zbytečný spor o kvality divadelní hry.

Odmítla to.

„No jo, a ty si zase myslíš, že seš nějaký obr,“ zaútočila s nebývalou zlostí. „Tak já ti něco řeknu: seš úplně stejný jako ti ostatní: kecáš, i když tomu nerozumíš. To je to nejjednodušší - do všeho jen kecat. O nic se nestarat. Jen si číst knížky a kecat, a kecat, a kecat...“ Vypadalo to na hysterii.

Udělal jsem ještě jeden zoufalý pokus: „Zdeno, proboha, přece se nebudeme takhle hádat kvůli hře. Podívej se, před ochlazením jsou všichni lidi zvlášť podráždění a útoční. Když se blíží studená fronta...“

„Já kašlu na ty tvý studený i teplý fronty!“ zaječela. „Já se celý den štvu, lítám po úřadech a ty mudruješ o frontách, místo aby ses sem tam aspoň občas, místo mě, do takový fronty postavil...“

Konečně prozradila důvod svého vzteku.

Bylo mi jí líto. Ale byla to věc, v níž nesmím ustoupit.

„Zdeno, než jsi začala běhat po úřadech, jasně jsem ti řekl, že se nehodlám dát vmanipulovat do toho hysterčení a sháněk,“ ještě víc jsem ztlumil hlas. „Nechci ztrácet kus svého života tím, že ho prostojím ve frontách na nějaký blbý úřední razítko.“

„A na co potřebuješ ten kus svého života?“ zasyčela. „Na ty své knížky a na nějaký pitomý divadlo? Konečně jednou máme možnost žít jako lidi...“

„Měl jsem dojem, že žijeme jako lidi. Právě proto, že čteme knížky a chodíme do divadla...“

„No to je tedy nádhera!“

„Ano, je to nádherný. Jsme docela zdraví. Nemáme hlad. Máme hodnou dceru. Máme střechu nad hlavou a dokonce i peníze...“

„...které utrácíme za knížky! Vždyť už ani nemáme, kam je dávat!“

„Však ono se to místo najde,“ přece jen jsem se pokusil usmát. Dokonce se mi zdálo, že vrchol bouřky už pominul.

„Tebe by měli ukazovat v televizi - ejhle vzor spokojeného chlapa. Tomu stačí ty dvě špeluňky a - knížky! Vůbec netouží po vile, kterou může mít, jen kdyby vyplnil pár formulářů a pár dnů postál ve frontě... Ale on o ten barák nestojí...“

„Ano, o ten barák já vůbec nestojím!“ potvrdil jsem.

„A o co tedy stojíš? Můžeš mi to prosím tě říct?“ zeptala se ironicky.

Dostal jsem strach, že se hádka rozjede znova. Přesto jsem nedokázal přemoci vztek:

„Můžu,“ odpověděl jsem. „Přeju si, abys mě teď nechala na pokoji.“

„Přeju si... Pán si přeje...,“ sršela ironií. „Nesmím milostpána rušit... Takové přízemní věci, jako barák, na který máme nárok a který bychom jednou mohli dát Katce...“

To už se týkalo podstatnějších věcí než divadelní hra. Teď už jsem neměl právo mlčet.

„Dovol, abych ti připomněl, že se Kát'a z Prahy stěhovat nechce. A její Martin si rozhodně netouží vyměnit místo vysokoškolského učitele na fakultě za místo vesnického kantora v jednotřídce.“

„Přece se tam nemusí stěhovat. Jednou ten barák budou moct třeba prodat. A ty prachy určitě ani Katka, ani ten její doktor neodmítne, to si piš!“

Tu jsem konečně pochopil základní souvislost mezi hrou o podváděném Židovi a Zdeninými restitučními nároky.

„Tak dovol, abych ti připomněl, že ten barák nepatřil ani tobě, ani tvé rodině, ale nějakým Weissovým.“

Pokaždé, když přišla zmínka na původní majitele té vily, Zdena hrála překvapenou. Pravděpodobně jí to poradil její právník.

„Co to zas plácáš? Proč sem pleteš Weissovy?“

„Protože se klidně může stát, že někdo z nich válku přežil a že se ke svému majetku přihlásí.“

„Jen ať se přihlásí! Bude jim to houby platný!“ zase citovala svého právníka. Ačkoliv to prohlášení udělal jinými slovy. „Netvař se, že nevíš, že moje matka od nich ten barák právoplatně koupila těsně předtím, než sem přišli Němci. A jediný, kdo by teď taky mohl mít na barák právo, kdyby se náhodou vrátil.“

I tohle už jsme probírali mnohokrát. Zdena se dokonce přiznala, že by se kvůli tomu baráku s otcem smířila a všechno by mu prominula. Protivilo se mi to, ale teď jsem to nechtěl vytahovat.

Najednou jsem dostal geniální nápad.

Vylítl jsem od jídelního stolu, odběhl jsem do ložnice, která mi zároveň sloužila jako pracovna, vytáhl jsem ze spodního šuplíku desky a vrátil jsem se do kuchyně.

„Ještě že jsem nedávno probíral staré papíry,“ oznámil jsem radostně Zdeně.

„Co je to?“ koukla na desky podezíravě.

„Zdeno, vzpomínáš si, jak jsme si kdysi vyměnili takový žertovný dotazník? Před svatbou? Pamatuješ?“

To mou ženu viditelně zaskočilo.

„Nevím... Musela bych se podívat...“

„Byla tam otázka, v čem vidíme partnerovy přednosti, díky kterým budeme mít šťastné manželství. Pamatuješ, co jsem o tobě napsal? Že za tvou přednost považuju to, že nevlastníš nic, co by se nedalo sbalit a odnést v jednom kufru. A tady se podívej, co jsi tehdy napsala ty!“ Otevřel jsem desky. „Tadyhle. Za mou přednost považuješ to, že nevlastním nic než myslící hlavu, dobré srdce a citlivou duši. Tady to máš černé na bílém.“ Položil jsem před ní na stůl otevřené desky.

Ani se na ně nepodívala.

„Prosím tě, to bylo před sto lety!“

„Tak staří zase nejsme,“ zasmál jsem se.

Přisunul jsem k ní židli a posadil jsem se. Stránku po stránce, jsem se začal probírat papíry.

„Co tam hledáš?“ najednou se znepokojila.

„Nic konkrétního,“ přiznal jsem. Tu jsem objevil bledě popsanou stránku. Asi to byla třetí nebo čtvrtá kopie nějakého dokumentu.

Dal jsem si ten zažloutlý list k očím.

„Jé, koukej, tady je posudek, který jsi sama napsala o svém otci...“

Zdena si vzala stránku. Chtěla ji zařadit do štosu. Pak se zarazila: „No nazdar! To je přece kopie toho, co jsem musela napsat inspektorovi. Aby mě nevyhodili ze školy. Napřed mi na dva roky zarazili postup a pak mi chtěli dát výpověď.“

„To je hrozný, k jakým věcem nás za totáče nutili,“ trochu jsem se otrásl.

„Kde mám brýle?“ zeptala se Zdena.

„Hned ti je přinesu,“ nabídl jsem se.

Zdena si to rozmyslela.

„A musím to číst?“

„Ne, nemusíš,“ souhlasil jsem.

Dala papír do desek.

Sklapl jsem je. Vstal jsem a chtěl jsem je odnést zpátky do ložnice.

„Nebo víš co?“ Zdena ke mně vzdorovitě zvedla hlavu. „Dej to sem. Přečtu si to.“

3

Usedl jsem zase. Rozevřel desky. Hned na místě, kde byl Zdenin posudek na vlastního tátu. Podal jsem jí zažloutlý list.

„Nemám brýle,“ připomněla mi. „Přečti to ty.“

Četl jsem: „Můj otec Antonín Kubásek byl vždycky pracovitým a uvědomělým občanem. Po válce se aktivně účastnil vyhledávání a trestání kolaborantů. Po Únoru své úsilí zaměřil na aktivní práci ve stavebnictví a podílel se na organizaci průmyslové výstavby v okrese. V padesátých letech jako bývalý drobný živnostník pracoval na výstavbě velkého chemického komplexu a díky svým zkušenostem, vysokým pracovním výkonům a loajalitě se brzy vypracoval na stavbyvedoucího. Po dokončení stavby se vzdal svého rodinného domu ve prospěch generálního ředitelství chemického kombinátu a s rodinou se přestěhoval na nové pracoviště do krajského města, kde mu přidělili čtyřpokojevý byt po odsouzených zrádcích a imperialistických agentech. V šedesátých letech byl zvolen zástupcem předsedy krajské komise pro výstavbu. V osmašedesátém roce se jako řadový pracovník ve stavebnictví a nestraník distancoval a v sedmdesátém roce se díky svým dosavadním zkušenostem ve stavebnictví stal náměstkem ředitele podniku pro bytovou výstavbu, ve kterém se aktivně podílel na zavedení racionalizačních metod ve stavebnictví. Jeho aktivní novátorské stavební činnosti si všimli v Praze a jmenovali ho náměstkem generálního ředitele...”

„Jirko,“ ozvala se tiše Zdena, „tak to snad už stačí...”

„No počkej...” Uvědomil jsem si, že za ta léta jsem úplně zapomněl i na ten způsob písemného vyjadřování. „Vždyť je to zajímavý, a to hlavní teprve přijde!”

„V čtyřiasedmdesátém pro mě a mou nemocnou matku otec zařídil dvouměsíční pobyt v lázních na Baltu. Za tyto dva měsíce vyměnil náš čtyřpokojevý byt první kategorie za malý pokoj bez příslušenství, což lze považovat za příznak duševní poruchy, kterou zřejmě způsobila jeho nová sekretářka... Náhdera!” neudržel jsem se. „Chudák tatíček za nic nemůže!” Zdena chtěla něco říct, ale nepustil jsem ji ke slovu. Pokračoval jsem: „...a přenechal svou stárnoucí manželku jejím nemocem a mě, svou sedmadvacetiletou dceru, jejímu osudu. Odjel se svou dvacetiletou sekretářkou na služební cestu do Frankfurtu a zmizel beze stopy. Moje matka se nervově zhroutila a umřela. Od té doby je můj otec nezvěstný, žádné zprávy o něm nemám a žádné kontakty s ním

neudržuji... Hm... Hezký... Jen jsem nepoznal, jestli ten posudek měl být kladný, nebo záporný...”

„Nevím.“ Zdena měla slzy na krajíčku.

„A tohle ten tvůj inspektor bral vážně?“

„Chtěli na mě udání, i když tomu říkali vysvětlení...”

„Tak jsi jim to udání či vysvětlení o vlastním otci napsala.“ Jen jsem to dořekl a hned jsem se zastyděl. Týral jsem vlastní ženu. Dokonce jsem pocítil jakési až sadistické uspokojení. Ovládl jsem se. „Promiň.“

Mou omluvu přeslechla.

„A co jsem podle tebe měla dělat?“ rozplakala se. „Napsala jsem, že jako nevím, že emigroval. Pak jsem směla učit. Ve škole mě nechali. Dej to sem,“ sebrala mi ten papír. Zdálo se mi, že ho chce roztrhat.

„Počkej!!“ zadržel jsem ji. „Tohle přece je přímo historický dokument.“

„Vlastně máš pravdu,“ uložila ho do desek. Utřela si slzy. A najednou s nenávistí řekla: „Když toho mého tatíčka napadne se sem vrátit, tak mu...”

„Ukážeš ten papír?“ Zíral jsem.

„Jo. Připomenu mu, co nám všechno udělal. Povím mu, jak nám s mámou bylo, když jsme se vrátily z lázní a v našem bytě už žili cizí lidi! Jak matku trefil šlak, že se z toho už neprobrala. Vždyť ji vlastně zabil. A já jsem se tehdy málem oběsila. Neměla jsem, kam jít... Mirek mi po kolegyni vzkázal, že je mezi námi konec, protože on se přece nemůže vzdát své vedoucí funkce... Bylo to děsný... Bydlela jsem ve vlhkém pokojíku s jediným oknem do dvora a s vchodem rovnou z pavlače. A nebýt tebe... Kdybych tě tehdy nepotkala...”

Jediné, co mě v té chvíli napadlo, že jsme zdárně přežili manželskou krizi.

„No jo, no jo...“ sebral jsem ze stolu desky. „Necháme už toho...”

Zdena toho ale nenechala.

„Ale buď si jistý, že kdyby otce napadlo se vrátit, tak mu to ukážu. Všem to ukážu!”

„A Zdeno, myslíš, že se on pod tíhou tvých výčitek a toho papíru dá na pokání? Zdeno, uvědom si, že z tvého otce je teď hodně starý muž. Nejspíš už nežije...“

„Nejspíš. Jinak by se tu už dávno objevil a přihlásil se o ten barák.“

Zamrazilo mě to. Za čtyřicet let manželství jsem svou ženu ještě pořád úplně nepoznal. Netušil jsem, že je schopná tak nenávidět.

Ale z ničeho nic se zlostná fúrie proměnila v roztomilou ženušku. Zvedla se a objala mě kolem krku.

„Jirko, ale jen si to představ, jak si budeme žít,“ šeptala mi do ucha jako milostné vyznání. Její na zrzavo obarvené vlasy mě lechtaly na krku. „Až ten barák bude můj! No, dovedeš si to představit? Vlastní vila! Já budu paní domu, velkého domu! Tolik pokojů!“

„A všechny se musejí uklízet!“ chtěl jsem ten výbuch radosti ztlumit.

„Nevadí. Ale bude to naše...“ tlačila se na mě břichem. „Tenhle byt bychom mohli někomu pronajmout. A sami si budeme žít ve vlastní vile...“

Pokusil jsem se vyprostit z jejího objetí.

„Od rána do večera uklízet, opravovat, natírat...“

Trochu se odtáhla. Pohladila mě po zbytku šedivých chlupů kolem pleše.

„Lenochu, ty to vůbec nechápeš! My budeme majitelé, bude to naše, vlastní... Rozumíš, naše vlastní! Počkej, uvidíš, jak se ti tam bude líbit. Zařídíš si tam knihovnu. Víš, kolik těch knížek se do takového baráku vejde? Tak už se na mě tak nedívej. Dej mi pusu.“

Dal jsem jí pusu. Někam na nos.

„Máš hlad?“ zeptala se láskyplně.

V té chvíli zazvonil telefon.

Volala naše Káťa. Hned se zeptala, jestli jsme se s mámou nehádali. Ujistil jsem svou skoro čtyřicetiletou holčičku, že ne. Že naopak, zavzpomínali jsme si. Zvesela jsem svou nejmilovanější bytost ujistil, že co se týče té vily, po které její matka tak touží, tak to není tím, že se v ní probudila láska k majetku, ale tím, že má starost o ni, naši dcerku a její rodinu, protože maminka pořád doufá, že si to se

svým Martinem rozmyslí a do té vily se postěhuje, a nemá nikdy říkat nikdy, aspoň zatím nemá říkat nic, protože její matka je teď hodně nervózní kvůli úředníkům, protože jí naznačili, vlastně nenaznačili, ale rovnou jí řekli, komu a kolik má strčit, aby jí na ty papíry to razítko bouchli včas, opravdu jde jen o to razítko, jenže když nedáš žádný všimný, tak ty papíry taky můžou někde dlouho ležet a taky jaksi náhodou se ztratit.

„Ale Kačenko,“ vrkal jsem do sluchátka, „úplatky jsou, budou a byly odjakživa. A nejen tady u nás. A je mi naší maminky líto, protože já na takový věci prostě nejsem a maminka se na mě kvůli tomu zlobí...“ zašilhal jsem po Zdeně.

Usmívala se.

„Ano, přesně jako tvůj Martin,“ dodal jsem, „jakmile jen ucítím úřad, obrací se mi žaludek...“

Dcera se smála, že s jejím Martinem je to ještě horší, ten se prý úředníků smrtelně bojí.

„Měj se hezky a pozdravuj Martina,“ rozloučil jsem se s dcerou. A najednou se mi vybavil citát z divadelní recenze: „...kombinováno s problémem lži, nevěry, závidi, vlastních a nevlastních dětí...“ Hm... „aniž zbude čas a místo na pochopení, proč to všechno...“

Proč? zeptal jsem se v duchu autorky. A v duchu jsem jí odpověděl: Asi proto, paní kritičko, že je to jako v životě. Tak co se vám na té hře vlastně nelíbí? Vy vždycky chápete, proč to všechno...?

„Jirko? Kde jsi?“ zeptala se mě má manželka. Jako zamlada, když viděla, že jsem se zamyslel.

„U Káti s Martinem,“ zalhal jsem jí. Jako zamlada. Vždycky jsem jí lhal, kdykoli se na to ptala.

Myslel jsem na svou spolužačku Evu Mayerovou. Vlastně už čtyřicet let Zachovou.

V poslední době jsem na ni často vzpomínal. Několikrát se mi o ní dokonce zdálo. Jak se spolu milujeme v pokoji na koleji, a na dveře bouchá vrátná a řve na

celou chodbu, že na koleji je přísně zakázáno souložit. A Eva mě objímá rukama a nohama a zároveň jí odpovídá: my nesouložíme, my se milujeme. Smál jsem se, až jsem se tím smíchem probudil.

Nemohl jsem pochopit, proč se mi zdálo zrovna o pokojíku na koleji. Když jsme začali spolu chodit, už jsem přece bydlel v garsoniére.

4

„Proč nejdeš spát?“ vrátila mě ke dnešku Zdena. Přes flanelovou noční košili měla froté župan.

„Stejně bych neusnul.“

„Doufám, že jsem tě přesvědčila, abys policajtům nic nehlásil.“

Mlčel jsem. Díval jsem se z okna. Nic jsem neviděl. Jen svou tvář. Žádné světýlko. Nic. Ani záclony jsme nepotřebovali. Za oknem byly jen stromy. Pak nízký plot s brankou. Úzká příjezdová cesta, po které jezdila kola jen našeho auta. A občas Kátina. A velmi zřídka, jen párkrát do roka, přijel někdo ze známých.

Káťa s dětmi tu nikdy nezůstala přes noc. Prý se tu bojí. Nejbližší lidské obydlí je od nás tři sta metrů. Ne od baráku, ale od plotu.

A kdyby ještě věděla, co mi vyprávěl ten Němec ze Švýcar!

Pamatoval jsem si přesně ten den, kdy se tu objevil.

Nejen den, ale i hodinu. Vycházel jsem z pošty a naproti přes silnici jsem na zastávce autobusu zahlédl Evu. Málem jsem se k ní rozběhl. Pak jsem si uvědomil, že je to vyloučeno. Co by Eva dělala v tomhle zapadákově? Prostě se ta žena Evě podobala. Ale možná taky ne. Vždyť jsme se za těch čtyřicet let setkali asi třikrát.

Pokaždé úplně náhodou. Jednou v knihovně a dvakrát v metru.

Pokaždé jsme si vyměnili jen bezvýznamné fráze.

Pokaždé jsme se vzájemně ujistili, že se máme dobře.

Žena podobná Evě studovala tabulku s jízdními řády. Měl jsem nutkání za ní jít a vysvětlit jí, že většina autobusových spojů byla na začátku léta zrušená. Ještě štěstí, že zde zastavuje vlak.

Ale než jsem se rozhodl, že ženu podobnou Evě oslovím, někam zmizela.

Zkratkou jsem se vrátil domů. A asi za hodinu se objevil muž, který se představil jako Rudolf Schulz.

„Co ty víš,“ přerušila mé vzpomínky Zdena. Pořád stála ve dveřích. Úplně jsem na ni zapomněl, „jestli ten německý dědek nepřišel o život právě kvůli tomu nesmyslu, co ti tady navykládal.“

Proč mu říká dědek? napadlo mě. Vždyť je jen o pár let starší...

„Půjdu spát,“ zvedl jsem se z křesla. Ještě jednou jsem koukl na bednu. Jako bych doufal, že ten policejní pořad budou opakovat.

„Dobrou noc,“ popřáli jsme si se Zdenou. A každý šel do svého pokoje. V té vile bylo místa dost.

II.

EVA ZACHOVÁ

1

Bylo úterý těsně po desáté večer.

Zhasla jsem, zavřela jsem tiše dveře a šla do obýváku.

„Už usnul?“ zeptal se Pavel s pohledem na obrazovku.

„Jo. A zdá se, že už teplotu... Proboha!“ nevěřicně jsem se dívala na fotografii staršího muže. Měl klidnou tvář. Jako by spal.

„Co je?“ otočil se ke mně Pavel.

Popadla jsem ovladač a honem jsem přepnula na Novu.

Hlas moderátora policejního vysílání nahradily erotické vzlyky milujících se hrdinů televizního seriálu a hned nato zběsilé střelení.

„Na vlastní oči už dávno skončilo,“ upozornil mě Pavel, že jsem propásla pořad, na který se pravidelně dívám. „A tady to bylo zajímavé. Představ si, našli ve vlaku mrtvého chlapa a nemůžou ho identifikovat. Tak vyzývají diváky.

Najednou se znepokojil. „Je ti něco?“

Mlčela jsem.

Bála jsem se, že mě prozradí hlas.

Tupě jsem civěla na obrazovku. Místo prchajících lupičů a střelících policajtů jsem před očima pořád měla záběr na tu klidnou tvář.

Pavel si toho všiml.

„Škoda, žes to vypnula. Prý ho našli vloni v červnu a nikdo o něm nic neví.“

V červnu...

Napadlo mě, že to mohlo být v den, co jsem se vracela od Jana. Ten muž nastoupil v Malinovicích na poslední chvíli.

Vlak se už rozjel. V prázdném kupé jsem se uvelebila u okna a chtěla se pustit do čtení. Právě v té chvíli se otevřely dveře, muž slušně pozdravil, zeptal se, jestli je tu volno, a posadil se naproti.

Pak se omluvil a zeptal se, jestli jsme se už někde neviděli. Svět je strašně malý...

Zaslechla jsem, že se mě Pavel na něco ptá.

„Cože?“

„Ptám se, jestli tam zbylo ještě to kuře?“

„Jo. Chceš ho ohřát?“

„Jo.“

Po té duchaplné manželské konverzaci jsme se přesunuli do kuchyně.

Domů z práce se Pavel vrátil kolem deváté. Hned šel do koupelny a prohlásil, že nemá hlad.

Měla jsem si myslet, že se tak dlouho zdržel v laboratoři. Volal mi, že objevil poruchu na řídicím systému. Snad se do jednoho z počítačů dostal virus.

Před lety by si takovou lež nedovolil. Báł by se, že na to přijdu, protože se to dalo velmi jednoduše ověřit. Stačilo by do laboratoře zavolat.

S mobily je to jinak.

Moje kamarádka Marie tvrdí, že doba mobilů prospívá nevěrám a podvodům. Ted' může z mobilu každý vykládat o návalu důležité práce a přitom si užívat s milenkou či milencem. Před rokem se rozvedla a její Standa si vzal mladou bankovní úřednici.

Pro nás s Pavlem vznikla docela hloupá situace: Standa byl Pavlův kolega a kamarád a Marie má důvěrná přítelkyně. Přestali jsme se s Marií stýkat.

Pavel mě chvíli pozoroval.

„Seš náká divná. Nechytlas od Tomáška chřipku?“

„Ne,“ odpověděla jsem.

Snažila jsem se ovládnout strach, že se ted' všechno provalí. Deset let lhaní.

Nějak jsem tušila, že nesmím porušit řád, který jsme si s Janem vypracovali. Považovali jsme ho za dokonalý. A stačilo, abych z něho trochu vybočila, a všechno se může změnit.

K lepšímu? K horšímu?

Nebo vůbec ne.

Musím si to ještě rozmyslet.

Napřed potřebuji zjistit, jak to v takových případech chodí.

Vlastně bych na policii mohla zavolat anonymně. Například z automatu.

Jenže dnes má policie určité metody, jak přijít na to, kdo a odkud volá. Když dokáže odhalit i atentátníka, co vyhrožuje bombami.

Vlastně nevím, jestli policii bude stát za námahu, aby zjišťovala totožnost anonymního svědka. Toho, kdo se přihlásí, že ví, komu patří ta klidná tvář z obrazovky.

Ale proč bych jim to vůbec měla hlásit? Vždyť je to blbost...

„Není ti dobře?“ zeptal se zase Pavel. Starostlivě.

Starostlivost vůbec nepředstíral. S Pavlem jsme se měli rádi. Jako sourozenci. Přes deset let jsme spolu už nespali. V klidu a pohodě jsme žili vedle sebe. Oběma nám to vyhovovalo.

Ohřála jsem dvě kuřecí stehna s rýží. Dala jsem je na talíř a talíř jsem dala před ním na kuchyňský stůl.

Zase přerušil mé myšlenky: „Opravdu ti nic není?“

Málem jsem vybuchla. Ale včas jsem se ovládla.

Nebyla to správná chvíle pro hádku. Musela jsem vyřešit důležitější problém, než přehnaný manželův strach o mé zdraví.

2

Ten strach o mé zdraví měl Pavel od chvíle, kdy jsme přijeli na chatu našeho společného spolužáka a Pavlova kamaráda Standy.

Jeho druhá žena byla o dvacet pět let mladší než on a měli dva měsíce po svatbě.

Seděli jsme na zahradě u táboráku a pekli obligátní buřty.

Standa se po třech lahvách začal chlubit, že se se svou Emilkou seznámil v bance, kde jejich firma měla konto.

Bylo jí skoro čtyřicet, vypadala na třicet, ale už jí v bance dávali najevo, že by u pokladny radši měli mladší dívku. Absolventky obchodní akademie, které se dřív říkalo jednoduše ekonomka, se přímo hrnuly k okénkům bank a spořitelén. Bankovní zkušenosti jim nahrazoval výkonný počítač.

„Heleďte, nedělám si iluze,“ vykládal se smíchem Standa. Jeho novomanželka odběhla do chaty, aby doplnila zásoby piva. „Ta má holka určitě přišla k závěru, že je za pět minut dvanáct, aby si obstarala někoho, kdo by ji mohl, v případě vyhazovu, finančně podporovat. No, a já bych určitě mohl.“

Tehdy jsem se neudržela. „Jistě. Byla o tvých financích dobře informována.“ Neurazil se. Dokonce to potvrdil.

„No jasně.“

Pavla trápil jiný problém. „Heleď, a jak dlouho jsi to...?“

„Jako co?“ dělал Standa, že mu nerozumí.

„No, jak dlouho se ti to dařilo tajit. Že jsme nic nevěděli. Snad ani Marie,“ koukl na mě.

„No právě, že ne moc dlouho,“ zasmál se Standa a taky zašilhal po mně. „Tak tři měsíce.“

Byla jsem zticha.

Standa se mýlil.

Marie to poznala hned, když jí Standa řekl, že svůj osobní účet převedl do jiné banky. Dokonce se tam šla podívat. Když u okénka zahlédla mladou ženu, která vlastně byla stejný typ jako ona, jen v mladším vydání, měla ve všem jasno.

Pak se mě ptala, jestli jsem si jistá, že Pavel nemá zdání, že mám milence. Ujistila jsem ji, že nemá, protože zaprvé chlapi nejsou tak citliví jako ženské a zadruhé na rozdíl od ní a Standy, kteří pořád ještě spolu spali, a ona svého muže zbožňovala, my máme s Pavlem správný manželský majetnický vztah nezatížený milostnými touhami. A všechny mé citové výboje, záchvaty něžnosti a lásky patří jen Janovi.

Pavel Standovi vyčetl: „Že ses mi s tím nesvěřil. Kolikrát jsme byli spolu v té bance, ale ani slovem jsi nenaznačil, že ta hezká blond hlavička, co trčí za přepážkou, je tvoje,“ smál se.

„Vždyť jsem sám nevěděl, jestli mě, starce, bere vážně,“ ospravedlňoval se Standa. „I když jsem byl přesvědčen, že na pětasedesátiletého dědka nevypadám špatně.“

„Ale tvá Marie taky nevypadala špatně,“ dala jsem mu na vědomí, na čí jsme straně.

„Evo...“ chtěl něco říct Pavel. Asi připomenout, že jsem na návštěvě a neměla bych tak okázale projevovat, že tahle nová dvojice mi není zrovna sympatická.

Vlastně jsem hlučného a samolibého Standu nikdy neměla v lásce. Zato s jeho bývalou ženou mě spojovalo opravdové přátelství.

Ale mírně nachmelený Standa si z mého postoje nic nedělal.

„Jó, Maruška,“ vzpomněl si na svou bývalku. „To víš, Evo, bylo mi jí líto. Jenže Emilka, coby doktorská dcerunka - její tatínek je profesorem endokrinologie, mě velmi inteligentně a nenápadně přesvědčila, že zdravého, chytrého a sportovně založeného pětasedesátníka, jako jsem já, je přece jen škoda pro stařenku, kterou nevyhnutelně čeká artróza, skleróza a inkontinence... Fuj!“ Otřásl se.

Zvedla jsem se.

„Evo, neurážej se. Vždyť se tě to netýká. Jsi ještě kočka,“ zasmál se neupřímně.

Přímo bytostně nesnáším, když o ženské říkají, že je kočka. Zvláště když ta ženská jsem já.

„Ale jo, týká. Víš, kolik je mi let?“

„To vím, jenže...“

Nenechala jsem ho domluvit. „Proč myslíš, že nežeru tyhle špekáčky?“

„Myslel jsem, že ti nechutnají.“

„Chutnají. Jenže jsem na tak těžké jídlo už stará! Rozumíš?“

„Evo, neblbni, tak jsem to nemyslel,“ pokusil se o omluvu Standa.

„A jak?“

Nestihl mi odpovědět. Vrátila se Emilka. V náruči táhla několik lahví piva. Položila je na zem, dál od ohně. Pak z hluboké kapsy vytáhla placatý igelitový balíček.

„Paní Evo, tady jsou kuřecí párky. Speciálně pro vás.“

Pavel od ní převzal igelit, nakousl ho, vytáhl dvě nožičky a houkl na mě: „Sedni si!“

Napíchl je na dlouhý prut, jeden konec podržel nad plamenem a druhý mi strčil do ruky: „Na, drž to.“

„Děkuju,“ řekla jsem a dosedla na nízkou lavičku. Přitom mi hlasitě ruplo v kolenou.

„Slyšeli jste to?“ obrátila jsem se ke Standovi a Emilce.

„Co?“ nepochopili.

„Už mi začíná artróza,“ oznámila jsem.

„Potřebuješ se víc pohybovat,“ reagoval na to vážně Pavel. „Měla bys chodit cvičit.“

„Myslíš aerobik?“

„Například...“

„V mém věku?“ zeptala jsem se ho ironicky.

Emilka nevěděla, o co jde. Přesto považovala za povinnost postavit se na stranu mého muže.

„Určitě existují nějaká speciální cvičení pro seniory.“

Rozesmála jsem se.

„Čemu se směješ?“ zeptali se mě všichni tři.

„Ále... Vzpomněla jsem si na... jednoho kamaráda. Ten prohlašoval, že uznává jen dva druhy zdraví prospěšného pohybu - chůzi a milování.“

Pavel se zamračil.

„To říkal kdo? Jiří Lánský?“ připomněl mi mou studentskou lásku.

O Jiřím a o jeho výročí se na fakultě vyprávěly pravdivé i nepravdivé historky. Například jak v prvních ročnících odmítal povinný tělocvik. Měl kvůli tomu nepříjemnosti, ale nějak si zařídil, že byl od tělocviku osvobozen ze zdravotních důvodů. Nebo historka o tom, jak ho málem vyhodili z fakulty, protože se na semináři lektora ptal, proč jsou první vydání Leninových děl tak přísně cenzurovaná a překlady zkresleny. Zachránilo ho jen to, že skutečně přinesl nějaký původní Leninův spis vydaný v Rusku koncem dvacátých let.

Jiří četl všechno.

Vyprávěl mi, že po maturitě chtěl studovat filozofii, ale nepřijali ho, protože byl synem předválečného nakladatele. Tak šel na techniku. Na technice to nevadilo. Pak prý zjistil, že studium na technice je podstatně užitečnější než na filozofické fakultě. Aspoň se mu nikdo nesnaží vsugerovat, co je v umění správné a co ne, co je velké dílo a kdo patří k velikánům. Byl přesvědčen, že v umění neexistují objektivní kritéria a že všechno záleží na subjektivních názorech a momentálních sympatiích. Podle Jiřího objektivní a neměnná kritéria existují jen v přírodních vědách, především v matematice.

Jiří byl o dva roky starší a promoval o dva roky dřív než já. Začal pracovat ve výzkumném ústavu a učil externě na učňovské škole.

Tam se seznámil s mladou češtinářkou.

Nějakou dobu jsem věřila, že ta baculatá blondátá Zdena je jenom jeho kamarádka a kolegyně. Ale když jsem jednou čekala na Jiřího v jeho garsoniére, dveře svým klíčem otevřela Zdena. Nesla nákup. Prý Jirkovi slíbila, že mu uvaří pravé jihočeské chlupaté knedlíky s vepřovým a s domácím kyselým zelím. Dokonce se chlubila, že to domácí zelí má od maminky žáka, kterého doučuje.

Za dvě hodiny jsem byla u Pavla.

V mrňavém těsném podnájmu mě utěšoval, že Jiří je obyčejný mluvka, děvkař a hajzl. Vykládal mi, že mě od prvního ročníku miluje, že jen čekal, až se mi otevrou oči a toho blbce Lánského prokouknu. Tvrdil, že vedle sebe nechce uklízečku ani kuchařku, ale osobnost - krásnou a inteligentní ženu. Jako jsem já.

Ráno se mi svěřil, že ve stavebním družstvu, kam ho rodiče přihlásili, když mu bylo deset, už je na řadě, a dostane byt. Kdyby se oženil, dali by mu dvoupokoják.

Za měsíc jsme se s Pavlem vzali.

Za další měsíc jsem se dozvěděla, že se Jiří se svou češtinářkou oženil.

3

Pavel nadskočil. „Takové blbosti mohl hlásat jedině Lánský, že jo?“ Standovi a Emilce vysvětlil: „To byl můj a Evin spolužák.“

Překvapilo mě, že po tolika letech Pavel na Jiřího ještě žárlí. Docela mě to potěšilo.

„Ne, autorem tohohle výroku nebyl Jirka Lánský,“ řekla jsem po pravdě. A dál jsem lhala: „Už si nepamatuju, kdo to řekl.“ Doufala jsem, že si nevšimli, že si odporuji.

Chtěla jsem to zamluvit.

„Ale co se týče nemocí, které postihují ženské v mém věku, to máš, Stando, úplnou pravdu.“ Otočila jsem se k Pavlovi a zařňukala jsem: „Miláčku, vid' že mě, svou nemohoucounou stařenku, neodložíš? Že se o mě ve staří postaráš?“

„Prosím tě, nešaškuj!“ utrl se na mě můj muž.

Všimla jsem si, jak si Standa se svou Emilkou vyměnili pohledy.

Napadlo mě, že o Pavlovi vědí něco, co nevím já. Nejspíš, že Pavel má nějakou ženskou. Snad nechodí se svou laborantkou Terezou? Je mladší než naše dcera, asi ve věku naší případné vnučky.

Trochu jsem ubrala.

Ale nedalo mi to. „Jo, a vzpomněla jsem si ještě na jeden výrok. Zní: ‚Samozřejmě, že akceptuji milenky mého muže. Nemám o nich ale vědět‘.“

Rozhostilo se ticho. Rušilo ho jen praskání ohně.

Vytáhla jsem prut s připálenými párky.

Chvíli jsem na ně foukala. Pak jsem se do toho pustila. Docela mi chutnaly. V duchu jsem se ale pochválila, že jsem si vzala s sebou lék proti žaludečním potížím.

První porušil ticho Pavel.

„To opravdu někoho cituješ, nebo... na něco narážíš?“

Chvíli trvalo, než mi došlo, že jsem zřejmě trefila do černého.

„Samozřejmě je to citát.“

„Zase od nějakého tvého kamaráda?“

„Ne, je to jeden z aforismů Marcely Zlatohlávkové a Ladislava Mušky.“

„Kdo to je?“

„Spisovatelé.“

„V životě jsem o nich neslyšela,“ zasáhla konečně Emilka.

„Přitom Emilie je mimořádně sečtělá,“ poučil nás Standa.

„Vydali několik knížek prózy. A aforismy.“

„Aforismy a vtipy nečtu,“ sdělila Emilka. „Stejně si je nikdy nepamatuju,“ přihrála mi nevědomky.

„Už?“ podivila jsem se škodolibě. „Vidíte, a mně ještě paměť docela slouží.“

„Evo...“ pokusil se mě zadržet Pavel.

Ale už jsem byla k nezastavení.

„A není to moudrý výrok? Jo, a ještě si z té knížky pamatuju další báječný aforismus. Tady Emilii se určitě bude líbit. Nejlepším přítelem tvojí manželky nemusí být vždycky pes“.

Jakmile jsem to dořekla, došlo mi, že jsem přestřelila.

Přesto jsem toho nelitovala. Byla to má reakce na jejich řeči o starých ženských, a jak se jich chlap musí včas zbavit.

Ale hlavně mi byla z duše protivná Standova Emilka, protože mě připravila o mou fajn kamarádku.

A taky jsem chtěla překřičet strach, který ve mně vyvolaly Standovy poznámky.

Ano, bála jsem se stárí!

Bála jsem se nemohoucnosti! Bála jsem se, že jednou nedokážu vylézt po schůdkách do autobusu.

Bála jsem se, že o mě Jan ztratí zájem. Že ztratím schopnost milovat. Že mě opustí má neukojitelná zvědavost na lidi, okolí, objevy. Že se proměním v pouhou vykonavatelku povinností - babičku, kuchařku, uklízečku. Že se mým jediným rozptýlením stane návštěva lékařů a radost pocítím jen, když nějaký ten prášek proti bolesti konečně zabere.

Bojím se, že budu odkázána na cizí pomoc. Bojím se, že budu svým blízkým vyčítat, že nemají čas, aby se mi věnovali.

Ty všechny mé strachy Standa vytáhl na povrch.

Potřebuji je zatlačit zpátky. Dovnitř. Do podvědomí.

Přepnula jsem své myšlenky na Jana. Zatím ještě žiju, protože miluju.

Co takhle se teď přiznat, pochlubit se, že existuje chlap, který mě taky miluje?

Jak na to budou reagovat, když jim oznámím, že jednou měsíčně nejezdím do jižních Čech učit na žádné rekvalifikační kurzy, ale za úžasným mužským. Že se dva dny a dvě noci v měsíci cítím jako žena s velkým Ž.

Ano, teď jim to řeknu.

Už jsem se nadechla...

Vtom těsně u mého nosu hlasitě probzučel nějaký velký brouk.

Zaječela jsem. Přímo patologicky se bojím hmyzu.

Všichni tři se zasmáli.

V tu ránu jsem pochopila, že jsem prostě trapná.

To mě tak zblbl táborák a zuhelnatělý párek?

Zastyděla jsem se.

Lituju tady Standovu bývalou ženu a chci se za Marii trochu pomstít.

A co Pavel? Není skoro ve stejné situaci jako Standova Marie?

Vlastně jednal Standa poctivě. Nepodváděl spoustu let svou Marii, jako já Pavla. Standa se rozvedl a oženil se se svou láskou. Kdežto já jsem se za ta léta jen zdokonalila ve lhaní.